

Warszawa, 24 sierpnia 2024

RECENZJA

Rozprawy doktorskiej Pani mgr Izabeli Tańskiej

„Znaczenie przepisów prawa żywnościowego dla przekazywania przez lekarzy i farmaceutów informacji na temat korzystnego wpływu spożycia żywności na zdrowie (z uwzględnieniem suplementów diety)”

Szkoła Główna Gospodarstwa
Wiejskiego w Warszawie

Centrum Medycyny
Translacyjnej

ul. Nowoursynowska 100
02-797 Warszawa
+48 22 593 38 40
sekretariat_cmt@sggw.edu.pl
www.sggw.edu.pl

Promotor: dr hab. Paweł Wojciechowski, prof. UW

Recenzent: prof. dr hab. n. zdr. n. med. inż. Arkadiusz Szterk

1. Wprowadzenie

Rozprawa doktorska Pani mgr Izabeli Tańskiej podejmuje temat niezwykle aktualny i istotny z punktu widzenia współczesnych wyzwań zdrowotnych oraz edukacji żywieniowej. Autorka analizuje znaczenie przepisów prawa żywnościowego w komunikacji lekarzy i farmaceutów z pacjentami na temat korzystnego wpływu spożycia żywności na zdrowie, ze szczególnym uwzględnieniem suplementów diety oraz Żywności Specjalnego Przeznaczenia Medycznego (*ang. Food for Special Medical Purposes*, FSMP). Wybór tematu świadczy o głębokim zrozumieniu przez autorkę problematyki związanej z rosnącą rolą żywności, suplementów diety oraz FSMP w profilaktyce oraz leczeniu wielu schorzeń, a także ich miejscem w codziennym życiu konsumentów.

2. Struktura pracy

Dysertacja Pani Izabeli Tańskiej składa się z pięciu rozdziałów, które są logicznie i spójnie zorganizowane, co ułatwia czytelnikowi zrozumienie i śledzenie toku rozważań autorki.

W pierwszym rozdziale Pani Tańska przedstawia wprowadzenie oraz uzasadnienie wyboru tematu, gdzie wyraźnie określa problem badawczy oraz stawia hipotezy badawcze.

Drugi rozdział odnosi się do omawiania podstawowych aktów prawnych, które regulują kwestie związane z oznakowaniem, reklamą oraz prezentacją środków spożywczych, w tym suplementów diety oraz FSMP. Autorka szczegółowo analizuje przepisy zarówno na poziomie prawa unijnego, jak i krajowego, wskazując na ich cele, zakresy oraz konkretne regulacje, które mają wpływ na praktykę zawodową lekarzy i farmaceutów. W tym rozdziale Pani Tańska podejmuje się omówienia kluczowych regulacji, takich jak rozporządzenie (WE) nr 1924/2006 dotyczące oświadczeń żywieniowych i zdrowotnych, rozporządzenie (WE) nr 1169/2011 dotyczące przekazywania konsumentom informacji na temat żywności, a także innych aktów prawnych, które wpływają na sposób, w jaki żywność jest prezentowana konsumentom. Autorka szczegółowo przedstawia, jak przepisy te regulują treści komunikowane w reklamach i na opakowaniach produktów spożywczych, co jest szczególnie ważne w kontekście suplementów diety oraz FSMP, które często są promowane, jako produkty o potencjalnych korzyściach zdrowotnych lub/i leczniczych. Analiza przepisów prawa żywnościowego obejmuje również omówienie mechanizmów kontroli i sankcji za nieprzestrzeganie tych regulacji, co ma na celu

ochronę konsumentów przed dezinformacją. Pani Tańska wnikliwie analizuje, jak przepisy prawa żywnościowego są wdrażane w praktyce oraz jakie są ich konsekwencje dla podmiotów działających na rynku żywnościowym, w tym dla lekarzy i farmaceutów, którzy często rekomendują określone produkty swoim pacjentom oraz klientom aptek. Autorka również przedstawia wyzwania związane z interpretacją i stosowaniem tych przepisów, zwracając uwagę na potencjalne problemy, jakie mogą wyniknąć z ich niewłaściwego zrozumienia lub zastosowania w praktyce. Wskazuje na możliwe niespójności i luki w prawie, które mogą utrudniać skuteczną ochronę konsumentów oraz komplikować pracę lekarzy i farmaceutów w zakresie udzielania rzetelnych informacji w tym „rekomendacji” dotyczących żywności, suplementów diety oraz FSMP.

Rozdział trzeci rozprawy doktorskiej Pani mgr Izabeli Tańskiej jest kluczowy dla zrozumienia, w jaki sposób regulacje prawne dotyczące wykonywania zawodów lekarza i farmaceuty wpływają na ich zdolność do „rekomendowania” żywności, w tym suplementów diety oraz FSMP pacjentom oraz klientom aptek. Autorka podejmuje się szczegółowej analizy przepisów prawnych oraz kodeksów etycznych, które regulują działalność tych grup zawodowych, a które mają bezpośrednie przełożenie na ich odpowiedzialność zawodową i prawną w zakresie udzielania takich rekomendacji. W tym rozdziale, Autorka zwraca uwagę na konflikty interesów, które mogą wystąpić, gdy lekarz angażuje się w rekomendowanie produktów, zwłaszcza w przypadku współpracy z firmami farmaceutycznymi i producentami suplementów diety czy FSMP. Pani Tańska analizuje, w jaki sposób przepisy prawa starają się zapobiegać takim konfliktom, jednocześnie podkreślając, że niektóre aspekty mogą być nadal niedostatecznie uregulowane, co może prowadzić do potencjalnych nadużyć. W odniesieniu do zawodu farmaceuty, Pani Tańska omawia przepisy ustawy Prawo Farmaceutyczne oraz Kodeks Etyki Farmaceuty RP. Farmaceuci, jako specjaliści pierwszego kontaktu z pacjentami w aptekach, mają istotną rolę w edukacji zdrowotnej, w tym w rekomendowaniu odpowiednich produktów żywnościowych, suplementów diety oraz FSMP. Autorka analizuje, w jaki sposób przepisy te regulują działania farmaceutów, zwłaszcza w ujęciu doradzania pacjentom na temat wyboru produktów, które mogą mieć korzystny wpływ na ich zdrowie. Ważnym aspektem, na który zwraca uwagę autorka, jest różnica w odpowiedzialności zawodowej lekarzy i farmaceutów w kontekście rekomendowania żywności. Podczas gdy lekarze mają prawo ordynować określone produkty w ramach leczenia, to farmaceuci są zobowiązani do udzielania porad i informacji, ale nie mogą oficjalnie przepisywać żywności, suplementów diety czy FSMP w takim samym zakresie jak lekarze. Autorka analizuje, jak te

różnice wpływają na praktykę zawodową obu grup oraz jakie mogą rodzić problemy w zakresie współpracy między nimi. Rozdział trzeci dysertacji zawiera również analizę przypadków, w których przepisy prawne i etyczne dotyczące wykonywania zawodu lekarza i farmaceuty były interpretowane w odniesieniu do rekomendowania żywności, suplementów diety oraz FSMP. Pani Tańska omawia konkretne przykłady, w których dochodziło do sporów prawnych lub etycznych związanych z rekomendowaniem produktów przez te grupy zawodowe, co dodatkowo ilustruje praktyczne wyzwania związane z tą problematyką. Autorka kończy ten rozdział wskazaniem na potrzebę harmonizacji przepisów oraz wprowadzenia dodatkowych regulacji, które mogłyby wyeliminować istniejące luki prawne i wątpliwości interpretacyjne. Propozycje te mają na celu zapewnienie spójności w przepisach dotyczących rekomendowania żywności przez lekarzy i farmaceutów, co miałyby na celu lepszą ochronę pacjentów i konsumentów, a także jasne określenie granic odpowiedzialności zawodowej.

Czwarty rozdział rozprawy doktorskiej Pani mgr Izabeli Tańskiej analizuje praktyczne aspekty rekomendowania żywności, suplementów diety oraz FSMP przez lekarzy i farmaceutów, łącząc teoretyczne rozważania z praktyką zawodową. Autorka podkreśla rolę tych specjalistów w promowaniu zdrowych nawyków żywieniowych, wskazując, że ich rekomendacje mają istotny wpływ na decyzje pacjentów. Opisuje, jak lekarze mogą integrować zalecenia żywieniowe w procesie leczenia, uwzględniając indywidualne potrzeby pacjentów, oraz jak farmaceuci, doradzając w aptekach, mogą wspierać pacjentów w wyborze odpowiednich produktów, z uwzględnieniem ich zdrowia i potencjalnych interakcji z lekami. Autorka analizuje także kwestie związane z udziałem lekarzy i farmaceutów w przekazach komercyjnych, podkreślając potrzebę unikania konfliktów interesów i zachowania obiektywności w swoich wypowiedziach. Istotnym elementem rozdziału jest omówienie znaczenia właściwej interpretacji informacji o żywności oraz konieczności ciągłego aktualizowania wiedzy przez specjalistów. Pani Tańska podkreśla, że edukacja w zakresie prawa żywnościowego oraz zdrowego odżywiania powinna być integralną częścią kształcenia lekarzy i farmaceutów, aby mogli oni udzielać pacjentom rzetelnych i bezpiecznych porad. Rozdział ten dostarcza kompleksowego wglądu w praktyczne wyzwania związane z rekomendowaniem żywności, uwzględniając odpowiedzialność zawodową i etyczną lekarzy oraz farmaceutów.

Ostatni, piąty rozdział, zawiera podsumowanie oraz wnioski, które stanowią logiczną konsekwencję przeprowadzonych analiz i badań.

3. Część teoretyczna

W części teoretycznej autorka wykazała się dużą znajomością zarówno przepisów prawa żywnościowego, jak i regulacji dotyczących wykonywania zawodów lekarza i farmaceuty. Przegląd literatury jest obszerny i obejmuje zarówno akty prawne, jak i publikacje naukowe, co świadczy o starannym przygotowaniu autorki do podjętego tematu. W tej części pracy Pani Tańska szczegółowo omówiła przepisy prawa żywnościowego dotyczące oświadczeń zdrowotnych i żywieniowych oraz regulacje związane z reklamą i prezentacją środków spożywczych. Analiza ta jest przeprowadzona w sposób kompleksowy, z uwzględnieniem różnych perspektyw, co stanowi mocną stronę tej części rozprawy. Autorka wprowadza czytelnika w złożoność regulacji prawnych dotyczących komunikacji o korzyściach zdrowotnych żywności, wskazując na ich istotne znaczenie w codziennej praktyce lekarzy i farmaceutów. Podkreśla również, że przepisy te mają na celu ochronę konsumentów przed dezinformacją i nadużyciami, co jest szczególnie ważne w kontekście rosnącej popularności suplementów diety i FSMP, które często są postrzegane, jako panaceum na różne problemy zdrowotne.

4. Metodologia

Pani Tańska zastosowała solidną metodologię badawczą, której podstawą była analiza aktów prawnych oraz przegląd literatury przedmiotu. Autorka jasno określiła problem badawczy, który dotyczył zasad rekomendowania środków spożywczych przez lekarzy i farmaceutów w ujęciu obowiązujących przepisów prawa żywnościowego oraz regulacji dotyczących wykonywania ich zawodów. Pani Tańska przyjęła hipotezę, że istnieją pewne niespójności między tymi regulacjami, które mogą utrudniać prawidłowe wykonywanie obowiązków przez lekarzy i farmaceutów. Hipoteza ta została następnie poddana weryfikacji poprzez szczegółową analizę dostępnych przepisów. Metodologia badawcza zastosowana przez autorkę jest odpowiednia do postawionych celów badawczych. Analiza prawna, będąca główną metodą badawczą, pozwoliła na dogłębne zrozumienie złożoności regulacji prawnych i ich wpływu na praktykę zawodową lekarzy i farmaceutów. Autorka w sposób precyzyjny i logiczny przeprowadziła czytelnika przez meandry prawa żywnościowego, jednocześnie pokazując, jak te regulacje przekładają się na codzienną praktykę zawodową.

5. Wyniki i ich interpretacja

Wyniki przeprowadzonej analizy wskazują na pewne luki i niespójności w obowiązujących

przepisach prawnych, które mogą prowadzić do problemów w praktyce zawodowej lekarzy i farmaceutów. Autorka zwróciła uwagę na konieczność zharmonizowania przepisów prawa żywnościowego z regulacjami dotyczącymi wykonywania zawodów medycznych, co mogłoby przyczynić się do lepszej ochrony konsumentów oraz ułatwienia wykonywania obowiązków przez specjalistów (lekarzy, farmaceutów, dietetyków itp.). Propozycje zmian legislacyjnych przedstawione przez Panią Tańską są dobrze uzasadnione i mają na celu poprawę spójności prawnej, co jest istotne z punktu widzenia zarówno pacjentów, jak i specjalistów medycznych. Interpretacja wyników jest przejrzysta i logiczna, a autorka w sposób przekonujący argumentuje swoje wnioski. Zawarte w pracy propozycje zmian legislacyjnych są realne i mogą przyczynić się do poprawy, jakości komunikacji na temat zdrowia pomiędzy lekarzami, farmaceutami a pacjentami. Szczególnie cenne jest to, że autorka zwróciła uwagę na potrzebę ciągłej edukacji lekarzy i farmaceutów w zakresie prawa żywnościowego, co mogłoby znacząco poprawić, jakość informacji przekazywanych pacjentom.

Do tej części pracy nasuwa się kilka pytań szczegółowych, które chciałbym zadać celem rozpoczęcia dyskusji:

- a) Jakie konkretne niespójności pomiędzy przepisami prawa żywnościowego, a regulacjami dotyczącymi wykonywania zawodu lekarza i farmaceuty zostały zidentyfikowane w rozprawie lub są kluczowe z punktu widzenia Autorki?

Jakie są potencjalne konsekwencje tych niespójności dla praktyki zawodowej i ochrony konsumentów?

- b) Czy znane są Autorce przykłady krajowe lub międzynarodowe, gdzie przepisy prawa żywnościowego zostały skutecznie zintegrowane z regulacjami dotyczącymi zawodów medycznych?

W jaki sposób takie integracje mogłyby być zastosowane w polskim systemie prawnym?

- c) W jaki sposób Autorka ocenia skuteczność istniejących przepisów prawa żywnościowego w

zapobieganiu dezinformacji konsumentów na przykładzie suplementów diety oraz FSMP?

Czy Autorka może czysto teoretycznie zaproponować konkretne zmiany legislacyjne, które mogłyby poprawić tę skuteczność?

- d) Jakie są argumenty autorki na rzecz potrzeby wprowadzenia dodatkowej edukacji prawnej dla lekarzy i farmaceutów w zakresie prawa żywnościowego?

Jakie konkretnie aspekty tej edukacji powinny być według autorki priorytetowe?

- e) Czy autorka mogłaby zaproponować kryteria, na podstawie, których lekarze i farmaceuci powinni dokonywać wyboru rekomendowanych przez siebie środków spożywczych?

Jakie są jej zdaniem najważniejsze aspekty etyczne i prawne, które powinny kierować tym procesem rekomendacji?

6. Wartość naukowa pracy

Rozprawa doktorska Pani mgr Izabeli Tańskiej wnosi istotny wkład do dziedziny nauk o zdrowiu, szczególnie w kontekście integracji przepisów prawa żywnościowego z regulacjami dotyczącymi zawodów medycznych. Autorka wykazała się nie tylko dużą wiedzą prawniczą, ale także zrozumieniem złożoności problemów praktycznych, z jakimi borykają się lekarze i farmaceuci w codziennej pracy. Praca ta może stanowić podstawę do dalszych badań nad optymalizacją regulacji prawnych oraz ich praktycznym zastosowaniem, co jest niezwykle istotne w kontekście dynamicznie zmieniającego się rynku żywności, suplementów diety oraz FSMP. Praca Pani Tańskiej ma także wymiar praktyczny, ponieważ przedstawione w niej propozycje zmian mogą przyczynić się do poprawy ochrony konsumentów oraz ułatwienia pracy lekarzy i farmaceutów. W szczególności, propozycje te mogą wpłynąć na lepsze zrozumienie roli, jaką odgrywają lekarze i farmaceuci w edukacji żywieniowej oraz w promowaniu zdrowego stylu życia.

7. Uwagi redakcyjne

Pod względem redakcyjnym praca Pani Tańskiej jest napisana bardzo starannie, z dbałością o szczegóły. Język pracy jest klarowny, a styl wypowiedzi precyzyjny i zrozumiały. Struktura pracy jest logiczna, a poszczególne rozdziały są spójne i dobrze ze sobą powiązane. Jedynymi drobnymi uwagami redakcyjnymi mogą być kwestie związane z poprawą niektórych fragmentów tekstu pod względem stylistycznym, jednak nie mają one znaczącego wpływu na ogólną wartość merytoryczną pracy. Wszystkie tabele, wykresy i inne materiały pomocnicze zostały starannie przygotowane i są czytelne. Praca zawiera również obszerną bibliografię, która świadczy o gruntownym przygotowaniu autorki do podjętego tematu. Autorka umiejętnie korzysta z literatury przedmiotu, co dodaje pracy wartości naukowej.

8. Podsumowanie i wniosek

Rozprawa doktorska Pani mgr Izabeli Tańskiej jest wartościowym i starannie przygotowanym opracowaniem naukowym. Temat pracy jest nie tylko aktualny, ale także istotny z punktu widzenia ochrony zdrowia publicznego oraz edukacji konsumentów. Autorka wykazała się dużą wiedzą oraz umiejętnością krytycznej analizy przepisów prawa, co zaowocowało propozycjami zmian legislacyjnych, które mogą mieć realny wpływ na poprawę, jakości regulacji prawnych w Polsce.

W związku z powyższym, praca Pani mgr Izabeli Tańskiej w pełni spełnia wymagania stawiane rozprawom doktorskim, a jej wyniki mogą stanowić istotny wkład w rozwój dziedziny nauk o zdrowiu oraz prawa żywnościowego. Z tego względu z pełnym przekonaniem rekomenduję dopuszczenie Pani mgr Izabeli Tańskiej do dalszych etapów przewodu doktorskiego.